

work when learning. Secondly, it was interesting for me to compare traditional groups and teams learning cooperatively. On the one hand, it was rather important to notice that in traditional small groups the teacher asks students to group to do some class assignment what causes the ignorance of interdependence, individual accountability and, what is more, communication skills. On the other hand, such structured approach puts the emphasis on the task itself to be done and to get more knowledge than practical skills. To crown it all, each person is responsible only for themselves.

Nevertheless, it was discovered that cooperative learning is strikingly different from the conventional one as cooperation is a complete challenge and creates positive interdependence in team work. Moreover, participants turn out to be responsible for each other's success. Concurrently, such new approach focuses on task and maintenance roles and outcomes.

On reflecting the changes and new approaches in student's learning that have been used, it's worth saying that cooperative learning stimulates student's critical thinking, everyone is involved in debating, discussing, clarifying their statements and concepts being considered in the class.

To put things together, it may be concluded that all profits and benefits of new teacher's approaches in English classes can potentially contribute to qualitative students' outcomes.

Аліна Джурило,
кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України
(м. Київ, Україна)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ФРН

Розвиток освіти у Федеральній Республіці Німеччини відбувається у контексті глобальних освітніх тенденцій. З максимально закритої по відношенню до змін та найконсервативнішої ця сфера людської діяльності перетворюється на гнучку та чуттєву, щоб якнайшвидше реагувати на всі виклики та потреби суспільства.

Тенденція популяризації вищої освіти серед юних німців стала поштовхом до трансформації середньої ланки. У результаті структурних змін у школах більшості федеральних земель відбулися значні перетворення в перехідних класах до середніх навчальних закладів, що означило чітку тенденцію до створення нового типу шкіл, які пропонують кілька варіантів закінчення навчання. Шляхи здобуття *Abitur* (атестату про повну загальну шкільну освіту, що дає право на вступ до університету) стали більш різноманітними. Також спостерігається тенденція до постійного зростання частки дітей, які відвідують гімназію (єдиний тип середнього навчального закладу, який дозволяє вступити до вишу) після завершення початкової школи.

Позитивною тенденцією є зменшення відсотку учнів, які перебувають у тому самому класі другий рік через незадовільні результати. Починаючи з 2006 р., цей показник скоротився з 3,6% до 2,7%, почасти ще й тому, що деякі федеральні землі відмінили положення про другорічництво – *Klassenwiederholung* [1, с. 7].

Розвиток інклюзивної освіти – ще одна позитивна тенденція, що характерна не лише для німецького суспільства, але й для всіх країн-членів ЄС. Кількість дітей з особливими потребами, що були залучені до навчання у звичайних загальноосвітніх школах зросла у 2016 р. на 7%. Наразі, загальнонаціональний рівень включення становить 47,5% від загальної кількості учнів з особливими потребами; у чотирьох федеральних землях частка дітей, що навчаються в загальноосвітніх школах, склала більше 50%. Наприклад, у Берліні рівень включення у 2017/2018 н.р. склав 65%; для порівняння, десять років тому він становив лише 7,1%. Бремен мав найвищий показник включення по всій країні – 88,9% у 2016/17 н.р.. Хоча в межах федерації ситуація дуже неоднорідна. На противагу високим показникам інклюзії в Бремені (88,9% у 2016/17 н.р.), Шлезвіг-Гольштейні (68% у 2017/2018 н.р.) Берліні (65% у 2017/2018 н.р.), Гамбурзі (64,2% у 2016/17 н.р.), Нижній Саксонії (61,4% у 2017/2018 н.р.), частка дітей з особливими потребами, що навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах Баварії, склала лише 27,4% у 2016/17 н.р. [2].

Початкові школи продовженого дня, так звані *Schulen mit Ganztagsangebot (Übermittagsbetreuung)* (школи з повно денною пропозицією чи з полуденним доглядом) стають тенденцією, що характерна для сучасного німецького суспільства та викликана його потребами. У період з 2015 по 2017 роки кількість дітей, які навчаються у початкових школах, де є групи продовженого дня (*Hortangebot*), знову збільшилася на 26 тис. дітей, а в школах з повно денним або полуденним доглядом – майже на 215 000 тис. Відповідно, майже половина дітей у початковій школі у даний час навчається в умовах повного дня. Уряди земель прогнозують зростання кількості подібних закладів початкової освіти, оскільки наразі потреби батьків не задоволені в повному обсязі [1, с. 7].

Не зважаючи на ранню профілізацію, за яку систему освіти ФРН часто піддають критиці, все більше школярів після завершення навчання не можуть визначитися зі своїм професійним вибором. У зв'язку з цим серед випускників шкіл популярності набуває *Freiwilligendiensten* (волонтерська служба) – однорічна практика в обраній сфері (освітній, медичній, соціальній, природоохоронній тощо) з метою професійного самовизначення або в якості паузи-відпочинку перед навчанням у вищій школі для здобуття практичного досвіду, проходження якої, до того ж, дозволить отримати декілька додаткових балів до резюме абітурієнта. З часу свого заснування у 2013 р. кількість молодих людей у Федеральній волонтерській службі зросла на 27%.

Загалом, приблизно кожен десятий випускник в даний час завершує добровільну волонтерську службу [1, с. 7].

Проте у розвитку освіти ФРН останніх років простежуються і негативні тенденції. У першу чергу це збільшення кількості молодих людей, які не отримали свідоцтва про закінчення школи. У 2016 р. їх показник склав 49,3 тис. школярів, що становить 6% від населення відповідного віку. Перш за все це стосується підлітків-мігрантів чи дітей із сімей мігрантів. Це у свою чергу призводить до зниження показників успішності. Як серед випускників шкіл, що не отримали свідоцтва, так і серед учнів, які все ж отримали сертифікат про повну середню освіту, частина має лише базові навички читання. Зниження успішності спостерігається і в учнів початкової школи, у порівнянні з країнами-членами ОЕСР, що займають лідируючі позиції. Як і раніше, існує порівняно висока частка дітей з недостатнім оволодіння навичкою читання, а деякі взагалі відстають у навчання. Хоча учні середньої школи демонструють покращення результатів. У порівнянні з результатами 2000 р., коли показники німецьких 15-річних підлітків були нижчими за середні серед країн-членів ОЕСР, останнім часом спостерігається постійне підвищення компетентності, внаслідок чого досягнення школярів ФРН зараз перевищують середній показник ОЕСР [1, с. 8].

Зростаючий попит на вчителів та інший шкільний персонал став тенденцією останніх років, що має як позитивні, так і негативні риси. За даними урядів федеральних земель у 2016 р. більша половина вчителів досягла 50-ти річного віку (серед країн-членів ЄС лише в Італії цей показник ще вищий). Нещодавне збільшення частки нових педагогічних працівників на 8,4% свідчить про значний дефіцит персоналу в деяких федеральних землях. Підвищення рівня народжуваності, зростання кількості іммігрантів, намагання задовольнити потребу у школах продовженого дня ускладнять проблему нестачі достатньо кваліфікованого молодшого персоналу у майбутньому [1, с. 8].

Як бачимо, системі шкільної освіти ФРН притаманні загальноєвропейські тенденції розвитку (розширення інклюзивної освіти, подовження шкільного дня, розвиток ранньої освіти), проте у контексті внутрішніх викликів (велика кількість мігрантів, покидання школи у ранньому віці, брак кваліфікованих педагогічних кадрів) Німеччині притаманний ряд тенденцій, що відображають стан її сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung (2018). Bildung in Deutschland 2018. Ein indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Wirkungen und Erträgen von Bildung [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/pdf/PresseUndAktuelles/2018/Bildung_in_Deutschland_2018-1.pdf*

2. Florentine Anders (05. Juni 2018). Inklusionsquote an Schulen wächst weiter [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://deutscheschulportal.de/schulkultur/laendervergleich-inklusionsquote-an-schulen-waechst-weiter/>

Ірина Дзюбенко,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

ІННОВАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

Сьогодні Україна утверджує європейські цінності і стандарти в політиці, економіці, соціальній сфері, що є запорукою суспільної стабільності і сталого розвитку нашої держави.

Удосконалення системи загальної освіти орієнтоване на формування у школярів високих громадянських якостей, демократичної культури, загальнолюдських і моральних цінностей, вміння по-новому підходити до визначення свого місця і міри відповідальності в сучасному суспільстві. Основними пріоритетами державної політики в галузі освіти в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Концепції виховання особистості в умовах розвитку української державності», «Концепції громадянської освіти та виховання в Україні», «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності», «Національній доктрині розвитку освіти», Постанови Верховної Ради України «Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 рр.» та інших законодавчих і нормативно-правових документах визначено виховання громадянськості й любові до Вітчизни як важливих якостей майбутніх громадян.

Варто зазначити, що країни Європейського союзу, з якими Україна має стійкі взаємостосунки і партнерські відносини, серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними оголошують патріотичне та громадянське виховання.

Повноцінний аналіз теоретичних і практичних проблем громадянського виховання школярів як стрижневих, основоположних, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, опиратимуться на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, готовності до змін, неможливо реалізувати без вивчення праць вітчизняних і зарубіжних науковців А. Адлер, І. Беха, К. Вейнберга,